

A * a **I**nuitęqz süt d iabis t̄c. Si aut̄ queraç q̄liter cognoscabant eas ab alijs: pōt dici sicur dictū fuit Num. xxxi. de virginib⁹ madianita rū sc̄z q̄ faciebat mīleres trāsire an̄ arcā dñi: t̄ ex signo ibidem dato co gnoscēbat q̄ essent v̄gines t̄ q̄ nō. b **A**diserūtqz nūcios ad fili benia. t̄c. q̄ ducerēt illas v̄gines. c **E**t p̄ceperūt eis vt eas suscipēt in pace. In hebreo h̄r: Precepēt eis vt eos suscipēt in pace. Et vtrūqz fuit vez: q̄ p̄ceptuz fuit filiis beniamin q̄ recipērēt il las v̄gines i v̄pores: t̄ v̄ginib⁹ q̄ i h̄ cōsentirēt. d **D**ixerūtqz. Dic p̄n̄ describis repatio dicte trib⁹ q̄ mīleres ab eis captas: de cōsilio m̄ t̄ volūtate maioz d̄ isrl. Circa qd̄ p̄mo ponis dictioz maioz cōsultatio. sc̄do consultationis denūciatio ibi: Precepētqz. Circa primū d̄: Di xerūtqz maiores natu. ad quos spectabat cura totius populi. e **Q**uid faciem⁹ reliquis: q̄ adhuc remanebāt. cc. viri de beniamin absqz vxoribus. f **F**ilias enim t̄c. d̄ t̄ communiter q̄ poterant: quia fili beniamin nō poterāt ducere alienigenas vxores: t̄ sic iuramentum illud videbaſt esse contra charitatē: q̄ erat p̄tra reparatione vnius tribus que repatio cedebat in bonū cōmunitatis toti populi: et iō nō erat seruandū: verūtamen q̄ tūc t̄pis horridū erat frāgere qd̄cūq̄ iuramentū: iō habuerūt aliud cōsiliū: videlicet q̄ fili beniamin non h̄ntes vxores veniret latēter ppe lo cū silo: t̄ ibi d̄ v̄ginib⁹ ducētib⁹ choros acciperēt sibi s̄m nnmez suū et fugerent in terram beniamin. Nec maiores natu hoc p̄sulētes venerūt cōtra iuramentū suū: q̄ nullus iuraverat nisi de p̄prijs filiab⁹. Siliter nec p̄s eas: q̄ nō fuerūt in h̄ cōsilio nec dederūt eas. Siliter nec fili beniamin eas rapiētes peccauerūt: q̄ h̄ fecerūt d̄ mandato illoz ad q̄s spectabat cura totius ppli vt dictū ē et pbabile ē: q̄ ille v̄gines cōsenserūt in mīmoniū anteq̄ cogsererēt ab eis. t̄ ex dicti p̄t l̄fā v̄sqz ibi: g **A**diserem̄ eoz: n̄ ei ra. eas iure bel. t̄c. nō p̄p̄ negationē dationis: q̄ sic etiā maiores natu h̄ al legates essent in p̄sili culpa: eo q̄ su as filias illis nō dederāt: t̄ sic n̄ ha berēt frontē sic lo q̄ndi: s̄ illud pec catū est intelligendū eo q̄ nō custo dierāt filias suas diligēt: s̄ p̄mise rāt eas ducere choros p̄ cāpos vbi poterāt capi. eo em̄ ip̄o q̄ iurauerāt non dare eas filiis beniamin: debe bāt eas sic custodire q̄ illi non habe rēt facultatē rapiēti. Sic ḡ exponit hic passus s̄m trāslationē n̄ram. In hebreo autē h̄ sic: **A**diserem̄ eoz. Mō em̄ cepim⁹ viro vxore suā i bel lo: nec vos dedist̄ eis: q̄si t̄pe culpe mini: q̄d̄ sic exponit hebrei: **D**is erem̄ eoz vt possint reparare tribuz p̄ generationē. Mō em̄ cepim⁹ viro vxore suā. i. cuiilibet viro vxore si bi copulādā. In bello p̄tra viros iabes: s̄ deficiūt ducēti. Nec vos dedist̄ eis q̄si t̄pe culpemini. i. n̄ pōt vos ip̄oni culpa trāgressionis iuramenti ex

menti ex quo tempore quo accepe runt eas: scilicet t̄ps post iuramenti vestri: quia nō dedistis eis nec plus iuraueratis: scilicet nisi q̄ nō daret̄ eis. cōtra qd̄ nō fecistis: q̄ nō acceperūt eas de voluntate vestra.

Liber Judicū finit: Incipit post illa venerabilis magistri Nicolai de lyra super librum Ruth.

In dieb⁹ yni⁹ **L**a. I iudicis. Hic p̄sequēter ponit tertius casus: scilicet ipsius Ruth. Et diui **D**ivisio ditur in quattuor partes: quia p̄mo describit ipius Ruth cōuersio gratiosa. sc̄do ei⁹ cō versatio virtuosa. tertio cōuentio legalis. quarto copulatio matrimoniū. Partes incipiunt in quattuor capitulis huius historie. Prima ad huc i duas: quia p̄mo describit cōuersiōis occasio. sc̄do ip̄a cōuersio ibi: Qui dixit noemi: Occasio autē cōuersiōis Ruth ad iudaismū fuit eo q̄ fuit despota filio elimelech iudeo p̄egrinātī in terra moab. Et iō primo describitur ipius elimelech p̄egrinatio. sc̄do ip̄ius Ruth desponsatio ibi: Qui acceperunt. Circa primum primo describitur tempus p̄egrinationis huius: cum dicitur: b **I**n diebus yni⁹ iudicis. quis autē h̄ fuerit: varie dicit. Dicit enim magister in histo: us et aliqui expositiones alij: q̄ iste iudex fuit heli qui cum hoc usurpauit sibi sacerdotium: quia non fuit de eleazar: sed de ithamar. Licet autē istud sc̄dm dictū sit verum quantū ad hoc p̄ heli non fuit de eleazar sed d̄ ithamar: non tamen videt̄ verum q̄ sibi usurpauerit sacerdotiu: quia. i. **R**e gum. ii. f. dicitur ip̄i heli in persona domini: Loquens locut⁹ sum: vt dominus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo v̄sqz in sem p̄ternum t̄c. Ex quo videt̄ q̄ illud sacerdotium habuit ex ordinatione diuina: vt dicetur ibidem plenius. Primum etiam dictum nō videtur verū: videlicet p̄egrinatio elimelech que hic describitur cōtigerit tēpore heli: quia a principio quo incepit iudicare israel v̄sqz ad principiū regni dauid fluerūt t̄m. lxx. annis prout fuit declaratū. s. **J**udic. vi. In isto igitur tempore oportuit s̄m illi d dictum q̄ p̄egrinatio elimelech fuit: et q̄ booz de ruth obeth genuerit. et obeth iesse: et iesse dauid: t̄ vita ipsius dauid v̄sqz ad principiū regni sui: quod nō videtur verum: Primo quia de isto tempore fluerunt vñdecim anni ad minus aī na tūtūtē obeth: videlicet decem anni quibus noemi mansit in regione moab: vt habetur in hoc ca. et vñus annus ante nativitatem obeth: quia dato q̄ booz statim acceperit Ruth post aduentum eius in bethleem cū noemi: tamē anteq̄ natu sūisset de ea obeth transiūset annus vñdecimus totus. vel saltēm sere. Itēz dauid vixit. xxx. annis anteq̄ cepit regnare. vt habetur. ii. Regū. v. Itēz iesse pater dauid iam erat senex qñ p̄ illi. cōgenit da

Explícit liber Judicū.
Liber Ruth incipit

Capitulum. I
M diebus ynius iudicis quādo iudices

Glo.ordi.

Es facta est fa. Proprius paucitatem spūliū doctor q̄ bus iudicādi dāt auctoritas; facta est famēs vbi dei qn̄ lex etiā p iudaicas traditiōes corrupta est. b Abiūt hō r̄c. Raba. Christ. s. in bethleē iuda nat̄ pegrinatione hui⁹ mūdi visita uit cū vxore sua. i. ecclēsia: t̄ cū duob⁹ liberis: duob⁹ s. ordinib⁹ pp̄betaz t̄ aploz q̄ sanguine xp̄i a pecati seruitute sunt liberati. Abiūt hō. Raba. Quē quidē decalogū intelligūt t̄ vxore ei⁹ synagogā t̄ duos filios regalē honorē t̄ sacerdotalē: q̄ nō solum in gēte iudeoz: sed t̄ p̄selitorz copulaz sibi acq̄rebāt: sicut in tge dauid t̄ salomonis t̄ alioz factū ē. c Maalō. Qui de fenestra vel a principio: hic est chorus. pp̄haz p̄ q̄s de fenestra p̄mū si dei lumē in orbē p̄cessit: q̄ etiā veri lumenis. i. xp̄i p̄mi p̄dicatores fuerunt.

Dat. 14. b das p̄fessio interpt̄af. Un̄ vos date il Luc. 9. a lis māducare. H̄c. Eūtes p̄dicate euā. Joh. 15. c gelū regni dei. Et alibi: Elegi vos de mūdo vt eatias t̄ fructuz afferatis.

e Ruth. Vides vel festinās v̄l de ficiēs in q̄ obedientia t̄ credulitas gē. Ps. 17. g tū designaf: de q̄bus d̄: Popul⁹ quē nō cognoui seruuiut mihi r̄c. Et alibi: Ps. 67. g Ethiopia p̄ueniet man⁹ eius deo. Elo cabant̄ ḡ duo pp̄li p̄ sanctos predicatorēs ad p̄sortiū fidei t̄ electoz dei vt ex diversis gregib⁹ fieret vñū ouile.

f Chortui sunt r̄c. Post p̄fectio nē p̄ laboris. i. de exilio hui⁹ mūdi ad celestia regna migrauerant: vt expleto mandato decalogi acciperēt denariuz beatitudinis. g Egressa est cum vtraqz nuru. Studiose satagit ecclēsia vt plebes q̄s apli t̄ pp̄hete tēpore suo instruerūt p̄ducat ad vnitatē fidei t̄ societatē xp̄iane religionis q̄ scriptu

Ps. 36. d ra referēte didicit: q̄ iust⁹ nō derelinq̄ tur: nec semē eius querēs panē: q̄ d̄ ce lo descēdit. b Ite in domū. Ecclēsia nō indiscrete agit: nec indiscrete. i. Joh. 4. a quēqz recipit. Un̄: Nolite om̄i spiritui credere: sed p̄bate sp̄us s̄i ex deo sunt. Possūt hec synagoge p̄uenire q̄ retrahit ad fidē xp̄i venientes: t̄ maxime illō vt supata a p̄itate infirmā se coḡscit et effetā dicēs: Reuertimini filie mee.

Nico.de lyra

* genuit dauid: vt videſ: quia habuit sex filios ante eū: vt habeſ. i. Reg. vi. et. i. Paral. ii. t̄ sic habuit triginta nouē annos ad minus: vt videſ qn̄ genuit dauid: hoc etiā patet ex hoc qd̄ dicif. i. Reg. xvij. q̄ erat senex t̄ grāde uus t̄ iā emerite militie quādo dauid adhuc adolescēs missus fuit ab ip̄o ad visitādū fratres suos. Si aut̄ isti anni simul cōiūgāt faciūt annos. lxx. t̄ sic nō remanet aliqd̄ t̄p̄s v̄ite ip̄ius obeth quoqz poss̄ generasse ip̄m ielle. Posito etiā cū hoc q̄ elimelech a h̄mo anno heli cepisset pegrinari. ppter qd̄ nō videſ vez q̄ historia ruth fuit tpe heli: s̄ ante. Et iō aliter dicūt hebrei t̄ meli⁹ vt videſ: q̄ iste iudez fuit abessan: de q̄ dictū fuit Judic. xij. q̄ fuit aī heli q̄ dragintas septē annis vt patuit ex dicif. supra Judic. xi. Dicūt etiā hebrei q̄ iste abessan t̄ boō est idē hō: binom⁹ t̄. Oportet t̄ dicere h̄m istā v̄a q̄ pegrinatio elimelech incepit antebō incipet iudicare: q̄a in dicauit pp̄lin septē annis t̄m: t̄ noemī fuit in regiōe moab decē annis: vt

Ruth

Ia. I facta est fa. Proprius paucitatem spūliū doctor q̄ bus iudicādi dāt auctoritas; facta est famēs vbi dei qn̄ lex etiā p iudaicas traditiōes corrupta est. b Abiūt hō r̄c. Raba. Christ. s. in bethleē iuda nat̄ pegrinatione hui⁹ mūdi visita uit cū vxore sua. i. ecclēsia: t̄ cū duob⁹ liberis: duob⁹ s. ordinib⁹ pp̄betaz t̄ aploz q̄ sanguine xp̄i a pecati seruitute sunt liberati. Abiūt hō. Raba. Quē quidē decalogū intelligūt t̄ vxore ei⁹ synagogā t̄ duos filios regalē honorē t̄ sacerdotalē: q̄ nō solum in gēte iudeoz: sed t̄ p̄selitorz copulaz sibi acq̄rebāt: sicut in tge dauid t̄ salomonis t̄ alioz factū ē. c Maalō. Qui de fenestra vel a principio: hic est chorus. pp̄haz p̄ q̄s de fenestra p̄mū si dei lumē in orbē p̄cessit: q̄ etiā veri lumenis. i. xp̄i p̄mi p̄dicatores fuerunt.

* p̄erant facta est famēs in terra. T̄ christus

b Abiūt hō de bethleē iuda vt pe b a T̄ regiōe. s. diaboli q̄ est p̄nceps hui⁹ mūdi. grinaret in regiōe moabitide / cum vxore sua: ac duob⁹ liberis: ip̄e vo a Deus meus rex. hic est christus cui dicit: Intende voci oratiōis mee: rex me⁹ t̄ d̄ me⁹ b T̄. i. pulchra. T̄ pulchra es amica mea r̄c. cabat elimelech t̄ vxor ei⁹ nō demū: t̄ duo filij: alter maalō t̄ alter chelion: eufratei de bethleē iuda. In

a T̄ iudeam que male v̄ebat lege. gressigz regiōne moabitide morabank ibi. Et mortu⁹ est elimelech a T̄ in exilio hui⁹ mūdi. b Ecclesia. c Cum marit⁹ noemī: r̄māsitqz ip̄a cūz si doctorib⁹. a T̄ quia apostoli duaz plebius sibi sociauere cōsortiū iudeoz. s. t̄ getiū. lijs: qui acceperunt vxores moa a T̄ ceruit ei⁹. T̄ hi sūt fideles de iudeis q̄ robur fidei t̄ fortitudinē opatiōis p̄mi p̄ceperūt. bitidas: q̄rū vna vocabaf ḥrpha: altera ruth. Māserūt ibi decē an a T̄ apostoli t̄ pp̄bete.

f nis: t̄ ambo mortui sūt maalon vi a T̄ in bac pegrinatiōe post ascētiōe domini. b Ecclesia. T̄ pp̄hetis t̄ apostolis quoqz ca deliciet t̄ chelion: r̄māsitqz mūlier ruit p̄sentia tp̄ali vel corporali. orbata duob⁹ liberis ac marito. Et surrexit vt in patriā p̄geret: ch̄ vtra qz nuru sua / de regiōe moabitide: audierat em̄ q̄ respexisset dñs po v̄ite.

s pulū suū / t̄ dedisset escas. Egressa t̄ mūdo.

est itaqz de loco pegrinatiōis sue a T̄ plebe. b T̄po vel mādat eius. cum vtraqz nuru: t̄ iam in viā re a T̄ firmiter. uertendi posita in terrā iuda: dixit b ad eas: Ite i domū matris vestre: e faciat vobis h̄m dñs misericordiā si cut fecistis cū mortuis t̄ mecum: det vobis inuenire requiē in domibus virorū q̄s sortiture est: t̄ osculata est eas. Quē eleuata voce flere ce perūt t̄ dicere: Tēcū p̄gem⁹ ad populum tuū. Quibus illa respōdit: Reuertimini filię meę: cur venitis

annis: vt d̄r̄ isra eo.ca. et boō accepit ruth post: Verūt̄ illa p̄grinatio p̄reditū noemī fuit em̄ata sub abessan q̄ ī idē qd̄ boō bz hebreos: iō dicūt bz fuisse tpe el⁹: q̄ ref a fine denoiaſ t̄ q̄ ista historia bz ponit ad oñdēdū quō dauid rex descēdit d̄ boō: vt pt̄z ī fine. a T̄ facta est fa. in ter. pp̄t̄ p̄pli p̄ctā. b Abiūtqz hō d̄ beth. r̄c. Caula hui⁹ pegrinatiōis varie assiḡt. Dic ei h̄iero. sup. iiiij. c Paral. q̄ tūc tgis sol stetit p̄ aliquid spaciū imobil ad terredū hoies: vt sic retraherent ab enormib⁹ p̄ctis qb⁹ erāt iuoluti: qd̄ nō fecerūt. pp̄t̄ qd̄ tāta famēs facta ē in tra illa q̄ elimelech q̄ erat d̄ nobiliorib⁹ t̄ potēt orib⁹ ciuitat̄ bethleē: fuit coact⁹ ire ad terrā extraneā ad q̄rēdū victū suū. Hebrei aut̄ dicūt q̄ pp̄t̄ famē in illa tra ac cidentē mlti pauges recurrerūt ad elimelech q̄ erat d̄liues t̄ potēt: t̄ pp̄t̄ auariciā suā duaz erat ei dare: pp̄ter qd̄ ad euitādū iportūtates illoz exiuit d̄ terra isrl̄ cū bonis mobilib⁹ q̄ habebat: et q̄ ex mala causa exiuit: ibidē mortu⁹ fuit cū filiis suis t̄ depauperat. Cetera patēt ī l̄fa. c Qui acceperūt. hic p̄nr̄ describit̄ ip̄i r̄th despōsatio. Dicūt at hebrei t̄ etiā alliq̄ catholici q̄ ista ruth fuit filia eglon regi moab: bz vi def̄ falsū: q̄ a tpe aioth q̄ iterfecit eglo vt habeſ. Judic. iij. fluixerūt anni ducēti. xxij. v̄sq̄ ad abessan: vt declaratū fuit Judic. xi. Et mlt̄ plures anni fuit v̄sq̄ ad heli. t̄ iō si abessan fuit idē qd̄ boō: vt dicūt hebrei: impossibile est q̄ ruth fuit filia eglon quem interfecit aioth: q̄ adhuc erat sar̄ tunīcī t̄ apta ad p̄lem qn̄ fuit cōiūcta ip̄i boō. Itē si boō fuit alter ab iplo abessan ita q̄ historia ruth accidit tpe heli: vt dicunt aliq̄: mlt̄ magl̄ ip̄ossible ē q̄ ip̄a ruth fuerit filia p̄dicti eglon: q̄ mlt̄ plures anni fuit v̄sq̄ ad heli bz v̄sq̄ ad abessan: vt declaratū fuit Judic. xi. t̄ iō si aliq̄ velit dicēt q̄ ruth fuerit filia eglo regis moab: oportet p̄nr̄ dicere q̄ iste eglon fuerit ali⁹ ab illo quem iterfecit aioth: t̄ longe posterior ip̄o: t̄ tamē ad huc nō vidēt p̄ueniēt dictū h̄m dicta hebreoz t̄ catholicoz: q̄ bz h̄iero. cli melech iuit paug ad regiōe moab: et h̄m hebreos licet iuerit d̄liues: tamē suīt ibi depaupat̄: vt dictū est. s. Et h̄m v̄def̄ ex eo qd̄ d̄r̄ isra eodez ca. q̄ noemī rediūt de terra moab vacua. s. sine viro filiis t̄ diuitiis. Nō ē at verisile q̄ p̄moab dedisset filia sua vxore viro pauperi t̄ extraneo: t̄ si post datēz depauperat̄ fuit vir ei⁹: nō ēverisile q̄ p̄mississet eā recedere d̄ terra sua ita pauperem q̄ indigeret colligere spicas in agro alieno: sicut d̄r̄ de ruth seq̄nti ca. t̄ iō magl̄ videſ q̄ ip̄a ruth fuerit d̄ h̄m p̄genie. Seq̄t̄: d Audierat em̄ q̄ respe. do. r̄c. t̄ iō fame recedēte de terra sua mēli⁹ poterat ad eā redire. e Ite i do. ma. ve. b dixerat q̄ p̄fes eaz erāt mortui: vel q̄ mulieres sūt magis familiares matri⁹ suis bz p̄rib⁹. f Que eleuata v̄o. r̄c. Ex q̄ pt̄z q̄ noemī valde bene se habue rat ad nur̄. Moraliter. b Abiūt hō de bethleēz. h̄m hebreos iste fuit valde d̄liues bz auar̄. pp̄t̄ qd̄ tpe famis exorte moleste sc̄ebat petitiōes suoz p̄sanguineoz t̄ cōiuū q̄ fame coacti recurrebāt ad el⁹ auxiliū. t̄ iō ad declinādū petitiōes eoz cū vxore ac filiis t̄ mobilib⁹ bonis abiūt in tra moab. Et qm̄ habuit māli motiū dñs ibidē puniuit eū morte. pp̄ria: t̄ filioz t̄ cōsp̄tioē bonoz tp̄ali: pp̄ter qd̄ vxor ei⁹ noemī reuersa in bethleē dixit. t̄ Egressa sūt plena t̄ vacuā me re. dñs: v̄ habet isra

Nico.de lyra

Rat ultra ha. si. t.c. Ra. Por synagoge vitate pfitetis id est regibz et principibz puita sterile se eet et firmam ad pcepti eduz filios do pfitet post aduentum xpi. b **R**euata igit voce t.c. Per has mulieres quz vna dolens et lugens a socru recedit; altera obstinato aio adheret; credentes significant; quz alij pcepta grā baptisimi et societate fidei ad errores pstinos relabunt; quz significat orpha; quz ad deos suos reuersa est; alij do definito silio pcepta grā consequitur quz significat ruth. c **Q**uocūqz em prexe. sic ecclia de gentibz vocata relicta pria. i. idolatria omissa carnali pueratione et desideriis; pfitet deū suū esse in quez crediderūt scit et itur quz caro xpi ascen dit et p. ei noie in h. seculo pati vscz ad mortem; et cu ppolo scit et ppbz et p. archaz. vñ. Letamini gētes cu plebe ei. d **C**lides noemi. Bētilis populus obstinato aio pdicatores sequit in terra scit; et in ciuitate dei bethleem; vbi pga ad suscipiēdū spōsū de stirpe ab:ae natū: in qz bndicēt oēs gētes vel tribz terre. e **N**e vo. me noemi. Asicit synagoga calamitatē suā quaz post aduentum xpi merito pati et refugit pulchra vocari; quz tpa pspitati sue finiri. pspicit. f **Q**uoniam pmi hor. mete. t.c.i. qz icarnatiōis sue ordinē ad mysteriū passiōis xpi puerit. Dēssis em hordeacea tps dñice passiōis expmit; qz mēte nouoz. i. pmo mēse puerit. Bñ g. tpe illo ad bethleem veniunt; qz lex xpm quē docet in bethleem natū in pascha; id in mēse nouoz pdicat occisū. Scitā qz ecclia toto nisu laborat; vt qz ad fidē puocat icarnatiōis; passiōis; resurrectiōis merito ibuat. Dēssis hordea cea iudeoz expmit credulitatē; qz pacto sacro passiōis pdicatibz aplis pmuz ad fidē veniunt qz alibi qzqz panibz hordea ceis pasti a dño legunt. **C**a. II **E**rat autē viro. Tir iste p. plan guine elimelech xps ē agnus legi et legislator; quz per legem **N**i. de ly. **S**pmissus

re deos alienos. Et ipa rñdit: g **D**e tu de meus. q. d. alii nolo colere. Itex dixit ei: **T**ralgressoribz legi nrē i diuersis casibz iponit pena qz duplie morte. l. lapidatiois; cōbustio nis; strāgulatiois i suspiciois; et occisiōis gladio; vt p. t. i. xpo. et deus. Et tūc ruth rñdit: h **Q**ue te terra mo. suscep. q. d. pata sū suscipe penaz cuiuscunqz more; si meruero sicut et tu. i **U**ides g. noemi. qz qn alijs bz firmā voluntate trāfēdū ad legē diuinā vel religionē nō ē ipediēd seu refutād. **C**eca patēt vscz ibi: k **D**icebāt qz mu. b. expositores nrōs legit de p̄sive. et ē v̄bz cogaudēdī de reditu noemi; b. hebreos do legi interrogatiōe. et ē v̄bz admirādi; qz dicas: **D**ec ē illa noemi qz recessit cuz currū et eqz et diuinitibz; et mō reuertit paupera cā: vt supra dictū ē bz opinione hebreoz; et huic psona at qd sequitur:

l. **E**gressa sū plena. filiis et diuinitus. Et vacuā me reduxit do. et in h. pfitet penā sibi inflata a dño. p. patō sui exit de terra isrl ex mala cā: vt. s. dicit ē. f. b. m. opinionē hebreoz. * habet isra eo.ca. In h. g. documētū habēt diuites hui mūd. / ne moleste ferat petitiōes pauperz; nec declinēt ab eis īdebitē/ ne siē elimelech prianāt; b. qz dr. Sap. p. c. Per q. pecat qz p. hec et torqueat. Et Prouer. xxi.b. Qui obturat au. suā ad clamorē paupiz; et ipē clamabit et nō exaudiēt. **E**xemplū Luc. xv. de diuite epulone; qz guttaz aqz ipetrare nō potuit; eo qz micas pāis lazaro negauit. Et mīlo p. timere debēt anari scie p. cōi cationē nō minuit s̄z augēt. Et silt sa pītēs i tpalibz si fuerit anari dādo z filio paupibz s̄z n̄ daē res possessa s̄z tm̄ vba. Per ruth at qz relicta gētitate noemi adhesit d. g **D**e tu de me. Et ei hūlit obediuit; significal psona penitēs veracitē; qz relicta diaboli fuitute adheret ecclie ei mādar hūlit obediēd; qz p. noemi bñ s̄z gnificat; eo qz noemi pulchra īterp̄ta tur. **C**a. iii. d ecclia dr. Tota pulchra es ami. t.c. Et tal fuit ī principio; s̄z mō pōt dicē. t **N**e vo. me no. i. pulchrā; s̄z vo. me ma. i. ama. rā; qz valde ama. re. me oī. Naz multi qz de bonis ecclie laute viuūt et magnifice p. suā vitā malā i pām multiplicē amaricāt. De qz b. v. Ber. i. el psona loqns exponit illud Eliae xxviii. d. Ecce ī pace amaritudo mea amarissima. Postqz em cessavit pse. cutio tyrānoz ptra eccliam. et ipa do tata est multis et magnis tpalibz bonis; multi abutētes peccatis enormibus; plus b. veritatē amaricāt ecclie sīa in ista pace qz amaricata fuerit in tyrannoz psecutiōe. **C**a. II **E**rat autē viro elimelech cōsan. Hic oī seqnter delcribit ipz ruth pueratio v̄tuosa. et qz hūlitatis est fundame. tū oīm p̄tutū: id circa eā pmo describēt hūllat. p. scđo honestatē deo. ibi: Accedit at. tertio ḡtūndo ī bñficiis ibiz Que ca. in facie suā. qzto sollicitudo **D**ivisio **A**boraliter. m **E**rat autem viro elimelech t.c. In hoc ca. agitur d. ruth hūlitter et diligēter ī agro boos spicas colligente. Per agrum istum sacra scriptura significat que ē. **H** v. * ager ple. **D**ivisio **A**boraliter **M**oraliter **M**oraliter **M**oraliter

Glo.ordi.

En promissus et de patriarchis natus: et de gente iudeorum sum
Deu.18.c carnem. vñ: Propheta suscitabit vobis deo de fratribus vestris
tacit me audierit: hunc potes quod mundi principem obllanuit et totum or-
bem suo imperio subiungavit: et magna opum quod celi et terre
possessor est: et in eo sunt oes thesauri sapientiae et scientiae. Ipse est enim
virtus dei et sapientia. a

Accidit autem quod. Quia sancta ecclesia ad proximum pertinet cuius
Ps. 117.b sposa et corpus eius. De quo dicitur: Fortitudo
Ps. 23.b mea et laus mea domini et alibi: Dominus fortis et potes dominus. In primis. Ipse est cognatus eius.
melech qui de bethleem et de stirpe dauid natus testimonium habet a lege et prophetis: hic vero salutis familie sue attulit: in cuius nativitate cecinerunt angeli: Elias

Luc. 2.b in excelsis deo et in terra patrem hominibus. Cui venienti in hierusalem: obuia
Mat. 21.a turba clamauit dicens: Benedictus qui venit in nomine domini. b Et rogauit. c. Quia sancta ecclesia perseverat in agro divinitatis lectio: post messores et predicatorum mysteria scripturarum colligentes ut in sinu metus sue testimonia et exempla virtutum recondant. d Ager ille est celestis studiorum discipliarum: messis intelligenter spiritualis: messores/predicatores: spicem remanentes/ sententie scripturarum quod multum per mysterium occultate quasi pleniores remanent ad exercitium meditatis: plebs et gentilis ecclesiastica disciplinam ardenter appetit: ut ad meditationem divinitate legis et scriptorum societatem admittant et scriptorum documentis vel exemplis reficiantur. e Me vadas in alio. Quasi ne recedas a statu fidei: ne sequaris errores hereticorum vel scismaticorum: sed magis inungere ait ab sanctis ut metas scripturas sanctas meditando: et ope implendo et haustu divinitate sapientie per librum duorum testamento. (et vñ pueri. i. sancti bibunt) et ipsa bibas. d Que cadens in fa. Dicas res fert ecclesia gentium salvatori quod ea respicere dignatur. e. Cui ille respondit placere sibi: quod mortuo viro suo. i. diabolo parvus idolatras reliquit: et terram nativitatem. i. carnalia desideria: et populo sanctorum se sociauit. qui sibi antea ignorabat fuit cum sequeretur cupiditas tunc veteris hominis. e Inueni tunc. Motu humilitate genitilis ecclie quod se cognoscit imparitate tante gratiae: nec audet se comparare reprobatione ecclie. vñ dicit: Nam et catelli edunt de misericordia tua: et me. do. suorum. et aliibi: Domine non sum dignus ut intres sub tecum meum: sed dic tibi domine. et sana puer meus.

Mota reprobatione ecclie. vñ dicit: Non et catelli edunt de misericordia tua: et me. do. suorum. et aliibi: Domine non sum dignus ut intres sub tecum meum: sed dic tibi domine. et sana puer meus.

Dom. 15.c

Dom. 8.b

Dom. 28.d

Dom. 10.a

In exercitu: ibi: Collegit: nullitas autem eius apparuit in hoc quod obtulit se ad colligendum spicas in agro per voluntate et licetia socris sue: probatum est enim hunc non men ipsum booc: eo quod ager in quo collegit erat ipsius: quod etiam erat per cognitionem mariti sui defuncti: et hunc est quod dicitur: Erat autem viro elimelech sacerdos ruth et salmo per booc fuerunt fratres: et sic maritus ruth et booc erat sanguinei germani. Sed primum dictum videlicet falsum: quod salmo quod genuit booc de raab fuit tempore Iosue: et accepit vero et

raab post destructionem urbis hiericho. quod tunc fuit copulata

proposito israel: ut habeat Iosue. vi. hoc autem fuit circa principium ducatur

Iosue. a principio vero ducatur eius vñ ad abessan quem hebrei di-

cunt esse ipsum booc: fluxerunt anni. cclxxii. et multo plures fluxerunt

vñ ad heli. et ideo si secundum opinionem hebreorum ducatur quod booc et

abessan id est fuisse impossibile videtur quod elimelech fuerit frater

salmon

Ruth

La. II

salmi. quod ruth uxor maalon filii elimelech adhuc erat iuueniens: ut satis patet ex sequentibus quod fuit copulata in matrimonio inter ipsi booc adhuc potest generare. et adhuc magis impossibile est si dicas quod booc fuit tempore heli quod postea per multis annos indicauit: propter quod dicitur doctores nostri et bene ut videatur: quod tres fuerunt booc sibi succedentes quod primo fuit annus: secundus filius: et tertius ne-

pos. secundus fuit filius salmo quem genuit de

raab. et tertius fuit iste qui genuit obeth et ruth. et hunc id est dixi super Mat. i. ca. vbi isti

tres secundum uno nomine comprehensum. Tunc quod comprehenduntur eodem modo in fine. hunc liberum sub

uno nomine. Tunc quod Mat. euangelium genealogiam saluatoris in tribus querendis volunt describere: ut ibide dicitur. i. quod anno ultimum

booc attinebat ipsi elimelech et filio eius maalon. postea diceatur: Cetera patent in libro. a

Accidit autem quod dicitur: Hic describitur ipius ruth honestas. Secundus quod precepit bo-

oc venies ad messum. et si uos. vñ subditur: b

Dixit quod booc iuuie. quod mes. p.

erat tunc secundus quod dicitur hebrei et satis ap-

paret ex textu. Booc laus erat homo puerus et

erat et honorabilis ratione scire et vivere. et id

non est verisimile quod quereretur aliquis iuuenientula

miserere quod est: nisi ratione honestas singularis quam in eavideret. et id dicitur hebrei:

quod spicas remanentes post messum colligerat stando iacentes aut col-

ligebat sedendo: ne inclinando se ad colligendum vestes sue eleuarent a parte posteriore. et quod aliqua tibialis suarum discepta

appareret. et id est booc videtur ei honestus te more fuit ad quod dicitur quod est: et ad faciem

dum sibi gratia dices ei quod sequitur: c

Audi filia tunc et per te laus. per te etiam quod erat iuuenientula respectu ipsius: quod vocauit eam filia. d

Que causa in tunc. Hic comedatur ruth per gratitudinem quod ipsi booc secundum beneficium oblatum: licet non essent multuz ma-

gnaria valde fuit regatia. et pater littera vñ ibi: e

Que non sicut tunc. In hebreo hunc accillaz tuaz. q. d. non sicut tantum valoris sic minima accilla tua. et id maiorem gratiam iuuenterit apud ipsum booc. vñ subditur: f

Dixit quod ad eam bo. tunc. cibum patitur de domo mea cum familiis meis.

* Et intinge aster ager plenus optimis sententias et sensibus tacitum bonis fructibus: propter quod est ager quem bene dicunt dñs.

Per booc autem quod fortitudo iterum dñs noster iesus christus significatur: quod tunc fortitudinis est quod portat oia secundum virtutem sue: ut dicitur Heb. i. a. Christus vero dñs est hunc agri: propter quod dicitur Deu. xij. a. In destra eius ignea lex. Que prius in veteri ac novo testamento. et bene ut ignea: eo quod ignea charitas in cordibus fideliū accedit.

Messores autem viri booc. i. christi sunt docentes et predicatorum. Ruth autem hunc et duo

personas deuotam et simplicem significatur. quod secundum audiens attente dicitur his quod potest capere vita sua et oscillas informat. Et sicut alioz secundum et exponit secundum hunc iuuuentur sibi modus et de hunc beatissimum fratre exponebat illud. i.

Re. ii. a. Sterilis pepit plurimos: et quod multis habebat filios confirmata est. Sterilis enim ei dicitur fratre simplicem officium predicationis non habentem per quem generatur filii in ecclesia dei.

i. Co. iiiij. b. In christo iusu per euangelium ego vos genui. Et taliter fratres similes exemplari vita plus proficit sibi et aliis

et predicatorum verbosis: et idem dicentes

dum est de aliis simplicibus personis que sunt vite exemplares. Et bene signantur per ruth que maiorem gratiam inuenit apud booc et eius messores: quia facta est eius vero.

Sic persona similes exemplares vite: maiorem gratiam inuenit apud christum: qui significatur per booc et messores per quos ut predictum est significantur predicatorum.

* Inuenit hordei

a Intinge buc. Lege. s. q̄ dñi meditata pseuerās i pōrē populu phariseor cōditiōbus vel traditiōbus corrupta na- tiū sapore p̄didit. In hac tingit ecclia buccellā: id ē mysteriū incarnationis christi dicit esse in testamēto veteri: r̄ iō firmius credit: q̄ aī longe p̄figurati cognoscit. **b** De vestris q̄z ma. Nota būilitatē patrissimilias: q̄ non solū spicas relictas testimonior colligi pmittit: s̄ etiā manipulos sciētie vtronea largitate ipartit. **c** De vestri ma nibus, p̄jcite r̄c. Quia gētilis po puli infirmitatē nō despicit: nec p̄ stinos errores i properat: sed stu dii sagacitate ad edificationē per dicit. **c** Quasi ephī mēsu ram. Lū in lectiōe p̄ sancte trini tatis cōfessionē dicit catholicā si dem. In ephī mensura q̄ tres mo dios cōtinet: signa vna diuinata substatia r̄ triū psonaz pprie tas. **d** Quos portans re uersa ē. Quia fidē suā matri ec clelie ostēdit: vel ecclia synagoge gratiā quā sponsi sue munere p̄ce pit ostendit vt puocaret eā ad se. **e** Dedit ei d̄ reliquijs ci eructauit cor meū verbū bonū. s de plenitudine cordis cibū p̄dica tiōls. B̄dicitus r̄c. quoniā eam. Synagoga h̄dicātē: ecclia gētiūz bonitatē r̄ potētiā dñi cognoscit: r̄ fortitudinē sui p̄tectoris: r̄ tan dē veritate cogente nomē dñi be nedicit q̄ seruauit gratiā mortuis quā p̄buit viuis. **f** Propinquū mater ecclesia per gra tua beneficia populo gentiū col lata: r̄ auditō noīe recordat bene ficioz antiquoꝝ. vñ: Memor sui dierū antiquoꝝ: meditatus suis in omnib⁹ opib⁹ tuis. **g** Pre cepit mihi vt tādiū r̄c. Quia p̄s oībus ad se venientibus p̄ci pit vt magis cū fidelibus suis iun ganū ad messem spūalis seget: q̄ cū alienis: cui p̄suasioni consentit socrus/dicēs: Melius ē filia mi. r̄c. B̄ ut bonū r̄ vtile nō p̄t nega re synagoga. **h** Donec. B̄ est: tādiū adheret doctorib⁹ i medita tiōe scripturez donec veteri r̄ no ui testamēti noticiā in cesaria cor dia recōderer unde pastū aīe suffi ciente haberet. **Ca. III**

D Ostq̄z autem re. r̄c. In hac nocte aream. Areā synagogā iudeo rūbi legis hordeū cōditū est: hāc christus vētilat q̄n in area euāgē liū p̄dicā singuloꝝ p̄silia r̄ volū tates erga se triturat. vnd: Jesus non credebat semetipm eis: eo q̄ ip̄e nosset oēs r̄ nō erat op̄ ei vt q̄s testimoniu p̄hibe. de homīe. **k** Nō te videat. Quia fides gētiū ecclie nō aī apparuit q̄ p̄s mysteriū incarnationis sue p̄plenit: q̄n corporaliter inf̄ hoies v̄lues ci bo ac potu v̄lus est: r̄ tādē cēnas cū discipulis suis corpis r̄ sanguis sui sacrā coicauit eis. Impleto aut̄ mysterio dispēlatōis p̄pī ecclia: de gētib⁹ ad fidē fiducialis accessit

g Discooperies

Nico.de lyra

a Et intinge r̄c. Acetū em̄ multū refrigerat. r̄ iō i calidis regionib⁹ cuiusmodi est terra isra el v̄tūc

el v̄tūc aceto: maxime tpe calido: cuiusmodi est t̄ps messiōnis. **b** Et cōgeslit polenta sibi. s. ip̄a ruth p̄pauit sibi cibum p̄m trālationē nostrā. In hebreo habet: Vorexit ei granatū: id est cibū factū de granis nouis quez de manu sua dedit booc ip̄i ruth. vt dicūt hebrei. Cetera patēt in l̄a. **c** Collegit ḡ p̄ q̄ venerat d̄ voluntate socr⁹ sue: cū d̄: Collegit ḡ in agro v̄lqz adesperā r̄c. Qd̄ aut̄ sb̄dit: Id est tres modios: nō est i hebreot sed loco eius habet hordeoz: q̄z inuenit ephī hordei i hoc qd̄ col legerat. Cui tñ quātitat̄ sit hec mēsura ephī. dictū suit Ero. xv. Homor em̄ est decima p̄s ephī. r̄ gomor manne sufficiebat vna die p̄ vna psona: vt ibidē dicit: **d** Iūcta est itaq̄z r̄c. i. an cillis. Petera patēt in l̄a.

a ni huc r̄ comeđe panē: r̄ intinge buccellā **a** a T̄q̄ ecclia gētilis sc̄is p̄dicatorib⁹ se lūgit p̄ fidē. tuā in aceto. Sedit itaq̄z ad lat⁹ messoruz **a** a T̄q̄ sc̄iēta diuinē legis deuota refecit mentē.

r̄ cōgeslit polentā sibi: cōmeditq̄z r̄ saturā **b** a T̄q̄ singla v̄ba q̄ audiuit subtili discretiōe ruminauit **b** T̄ quia in corde verba audita retinuit: r̄ vt maiora p̄cipiat instanter meditando laborauit.

ta ē. Et tūlit reliqas. Atq̄z inde surrexit vt spicas ex more colligeret. Precepit aut̄z booc pueri suis dices: Etiā si vobiscū me b̄tere voluerit ne p̄hibeat̄ eā: r̄ de v̄ris q̄z manipulis p̄jcite de industria r̄ remanere p̄mittite: vt absq̄z rubore colligat: r̄ colli gentez nemo corripiat. Collegit ḡ in agro **c** a T̄ quia sancta ecclesia v̄rga discretiōis spiritualem sen sum eicit de littera legis.

v̄lqz ad vesperā: r̄ q̄ collegerat v̄gā cedēs **c** r̄ excutiēs: iuenit hordei q̄si ephī mēsurā: **d** id ē tres modios. Quos portās reuersa ē i ciuitatē r̄ oñdit socr⁹ sue. Insup p̄tulit **c** r̄ dedit ei d̄ reliquijs cibi sui q̄ saturata fu erat. Dixitq̄z ei socr⁹ sua: Ubi hodie col legisti: r̄ vbi op̄ fecisti. Sit bñdict⁹ q̄ misserit sit tui. Indicauitq̄z ei apud quē esset opata: r̄ nomē dixit viri q̄ booc vocare. Cui rñdit noemi. Bñdict⁹ sit a dño qm̄ eā T̄largitat̄. a T̄ iudeis cū eis fruerent̄ beneficis. dē grāz quā h̄buerat viuis/ fuauit et mor a T̄ gētilib⁹ q̄ in p̄ctis sepulti erāt. **b** Synagoge fīm carnē ecclie fīm spiritus vñionem. **T̄** christus. **f** tuis. Rursusq̄z ait: Pr̄pīqu⁹ noster ē hō: **s** Et ruth: Hoc q̄z inqt p̄cepit mihi vt tādiū messorib⁹ ei⁹ iūgerer/ donec oēs segetes me terent. Cui dixit socr⁹: Meli⁹ ē filia mi vt a T̄animabus sanctis.

cū p̄uellis el⁹ exeras ad metēdū/ ne i alieno **a** Thereticor. **b** Scismaticor̄ doctria: vt r̄ixe r̄ p̄tētēs agro q̄uispiā resistat tibi. Functa est itaq̄z **d** p̄uellis booc: r̄ tādiū cū eis messuit/ donec **a** T̄gram no. te. q̄ r̄onabilib⁹ ad refectionē collata i quo offert caro r̄ sanguis christi. d̄ quo dicit: Nisi granū fru mēti cadēs in terrā mortuū fuerit iōm solū manet. **b** T̄leḡ l̄ra q̄ iudeis tāq̄z iūmet̄ ad pastū data. **b** triticūm r̄ hordeū in horreis cōderent.

D Ostq̄z aut̄ reuersa **Ca. III** **t** est ad socr⁹ suā: audiuit ab ea: **a** T̄ consult p̄mitua ecclia gentili quo p̄ueniat ad consortiū christi. filiā mi querā tibi requiē r̄ pui e debo vt bñ sit tibi. Booc iste cui⁹ p̄uellis i in agro iūcta es pp̄inquiūs noster est: et in **s** a T̄ aqua baptisiū vel penitētiē lachrymis. **hac** nocte areā hordei vētilat: lauare igi + **a** T̄ chrismate vel spūsancti vñctōe. **b** T̄ ornatu x̄tutū tur r̄ vngere: r̄ induere cultidrib⁹ vesti b̄ mētis: ac desēde in aream. Nō te videat i

el vtūc aceto: maxime tpe calido: cuiusmodi est t̄ps messiōnis. **b**

C Et cōgeslit polenta sibi. s. ip̄a ruth p̄pauit sibi cibum p̄m trālationē nostrā. In hebreo habet: Vorexit ei granatū: id est cibū factū de granis nouis quez de manu sua dedit booc ip̄i ruth. vt dicūt hebrei. Cetera patēt in l̄a. **c** Collegit ḡ

p̄ q̄ venerat d̄ voluntate socr⁹ sue: cū d̄: Collegit ḡ in agro v̄lqz adesperā r̄c. Qd̄ aut̄ sb̄dit: Id est tres modios: nō est i hebreot sed loco eius habet hordeoz: q̄z inuenit ephī hordei i hoc qd̄ col legerat. Cui tñ quātitat̄ sit hec mēsura ephī. dictū suit Ero. xv. Homor em̄ est decima p̄s ephī. r̄ gomor manne sufficiebat vna die p̄ vna psona: vt ibidē dicit: **d** Iūcta est itaq̄z r̄c. i. an cillis. Petera patēt in l̄a.

* t̄ Inuenit hordei q̄si ephī mēsurā. i. tres modios p̄ q̄s significant sanctitas medita tiōis: veritas locutionis: r̄ since ritas bone opatiōis facte simpli citer. ppter deū. Istos tres mo dios colligit ruth: id est persona simplex r̄ deuota sermōes audi endo r̄ ope adiplēdo. **Ca. III**

D Ostq̄z at. Dic p̄n̄ describitur circa ip̄am ruth p̄uentio legal: q̄z p̄m lege q̄ h̄ Deut. xxv. d̄ susci tatiōe seminis defūcti: ip̄a req̄s uit booc d̄ mēsimō: d̄ p̄silio so crus sue. r̄ iō circa h̄ p̄mo ponit̄ socr⁹ p̄sultatio. sc̄do nur̄ obtp̄atio. etio ip̄i booc r̄onabil̄ r̄nsio. sc̄da ibi: Que rñdit. Etia ibi: Et ille bñdicta r̄c. Circa primū d̄: Postq̄z aut̄ re. r̄c. i. d̄ messio nib⁹ q̄z tpe fuit p̄iūcta puel̄ bo oc: vt dictū est. s. i. ca. in fine.

e Querā tī. re. i. mēsimō bonū: ita q̄ nō oporteat te labo rare p̄victu. **f** Et p̄uide. ha bēdo. plē: qd̄ maxime desiderat ml̄ieres. **g** Et i hac no. i. fe stū fac̄ p̄ vētilatōe. Dicūt ei all q̄ p̄ mos erat antiq̄z i vētilatōe messis facere p̄iūcta messorib⁹: r̄ dormire d̄ nocte i area. Rab. Ha. dīc h̄ q̄ i illo tpe erāt mult̄ latrōes i era: r̄ iō booc iūit illuc ad dormiēdū: vt in p̄ntia ei⁹ me li⁹ custodiret p̄ famulos suos gra nū vētilatū: t̄vtrūq̄z potuit eē in cā. **h** Lauare igi r̄c. b̄ dixit sibi ad h̄ q̄ booc maḡ iclinat̄ ad despōsandū eā. i. **M**ō te videat. s. ip̄e booc.

H Moralit̄. t̄ Postq̄z aut̄ r̄c. Hic agit d̄ p̄patiōe ruth ad mēsimō cū booc: p̄ qd̄ significa tur p̄iūcta psonē duote cū p̄po: q̄ p̄iūcta sp̄ p̄t effici duratē vi ta p̄nti. Hic igi noemi. i. ecclia: **t** Lauare. p̄ verā r̄ freqūtē p̄fessionē: q̄ p̄tā freqūtē pullū lat. i. Jo. i. c. Si dixerim⁹ q̄ pec. nō ba. ip̄i nos se. r̄ vi. i. no. nō c.

b Et vngere. p̄ augmentū ḡrē q̄ augēt i lacramētali p̄fessiōne. **b** Et iduere cul. ve. p̄ augmentū virtutū que cū gra tia infundit r̄ in eius augmento augmetat̄. i. **A**c descēde i areā. per qd̄ significat q̄ bona merita p̄ būilitatē sūt tegenda. *

Nota locum

Glo.ordi.

a **D**iscoopies tū. Quasi agnoscet xp̄m p te passum: et veni deuota mente discute opimētū l̄re. ve. te. in q̄ regis sacramētū incarnatiōis xp̄i: et cū cognouerit inde tibi salutē pm̄sam: hūilit ad auxiliū eius p̄fuge ut ibi p̄maneas om̄i tpe. **b** **L**ūqz comedisset booç, comedit xp̄s et bibit cū in cena corporis et sanguinis sui sacramēta tradidit aplis. vñ q̄ pue ri cōicauerūt carni et sanguini ip̄e p̄ticipauit eisdē. **c** **A**rchoniu. **T**estimonia scripturarū: vñ: filius hois vadit sic sc̄ptū ē d illo iuxta turmas fideliū aīaz q̄s morte sua ab iſerit reuocauit ad hūc lectū pperauit ecclia et discoopto pallio r̄t. **d** **E**xpāde pal.tuū. Que palliū sup le extēdi postulauit bñdictio nē accipe meruit. Qui em̄ gr̄am fidei plene p̄cipit: bñdictio et vtūtē p̄t possidere. **e** **S**z ē ali⁹ me pp̄in. Jōhes bap. q̄ xp̄s putabat. Iz sp̄s nomē nō vslrpauit lz xp̄o re seruauit. dicēs q̄ h̄z sp̄s sp̄s us est r̄t. h̄ p̄pinqz: q̄ i mūdo p̄or nat⁹. v̄l iste p̄pinqū ē leḡ decaloḡ q̄ p̄pinqz synagoge q̄ euangeliu vide bat: q̄ sp̄ali illi pp̄lo dat⁹ et tpe p̄or est. **f** **S**urrexit itaqz anteç. Quia anq̄ iudei doctrīa leḡ imbu ti nature sue iura cogserēt: ecclia gētiū inertie sue somniū excuties di luculo nascētis fidei resurrexit et ad christi gratiam properauit.

Joh.3.19 **D**ēsūs
Nico.de lyra

a **D**onecesū po. finierit. h̄ dixit q̄ tūc magi. p̄ni hoies ad sūt bñdū et p̄sumādū m̄rimoniū. **b** **I**cūt h̄ aliq̄ q̄ ista noemī nō peccauit: q̄ p̄ legē m̄rimoniū q̄reb̄ suscitatiōne semis defuncti. **c** **O**trariū tñ magis videt. **d** **I**ll q̄ modus q̄ren di nō erat bon⁹. s. in occulto. **e** **I**ll q̄ etiam erat ali⁹ p̄pinqz ip̄o booç: vt. j. h̄: q̄ debebat p̄i req̄ri: alit fuisse sibi facta inturia: n̄i volūtarie suo iuri: cessisset: p̄p̄ q̄d booç dixit ip̄i ruth q̄ factū celaret. ipsa aut̄ ruth fuit totālē excusatā: q̄ erat de nouo cōuer sa ad iudaismū et nesciebat d̄ lege requirēdi m̄rimonium: nec de mō nisi q̄stum sua socrus docebat eā.

b **Q**ue r̄ndit. **H**ic p̄nr describitur ip̄i ruth obtēgatio: q̄ fēt oia q̄ sibi loc⁹ dixerat: credēs se i oib⁹ bñ agere. **E**t ptz l̄ra v̄sq̄ ibi: **c** **E**x p̄auit h̄. **D**icit R.a. **S**a. q̄ timuit ne esset malign⁹ sp̄us q̄ in corpe as sūpto esset ad pedes ei⁹. vel forsitan timuit de latronib⁹. **E**t vturbat⁹ est. In hebreo h̄: Et tenuit v̄l amplexa tus ē: q̄ extendit manū suā et tetigit caput ip̄i ruth: et q̄ h̄ cognouit q̄ es set m̄lier: q̄ mulieres h̄nt capita alie parata et tecta q̄ viri. ideo subdit⁹: **d** **C**iditqz m̄lierē. i. cognouit p tactū: q̄ d̄ nocte nō poterat cogscere p v̄sq̄: lz noīe v̄sus designant̄ aliq̄n alij sensus. sīc **E**xo. xx. c. dr: **L**ūctus aut̄ pp̄ls videbat voces. i. audi ebāt. tñ booç adhuc nesciebat q̄ eēt m̄lier determinate. ideo quesivit:

e **Q**ue es? Per h̄ req̄rebat de sposationē. **H**ic em̄ erat modus tūc tgis q̄ sp̄s p̄trahēs sp̄salia po nebat

Ruth La. III

a **R**h. s. xp̄s ūsat et ad se reuocat gen⁹ hūanū homo: donec esum potūq̄ finiērit. **b** **I**. moriēdū. s. p vob̄ vbi oia acq̄suiuit. vñ: **S**i exaltatus fuero a terra oia ad me traham. **D**ñ aut̄ ierit ad dōrmīedū nota lo+ cū in q̄ dormiet. **V**eniesqz et discooo peries palliū q̄ op̄it a pte peduz: et + **a** **T** q̄ ncē ē vt ab ip̄o saluatiōis tue ordine di scas. **S**i at̄ ad synagogā x̄ba noemī retulerit: in p̄ijcies te et ibi iacebis. **I**psē aut̄ di uenies in lege et p̄phetis q̄ post passionē v̄tu ra sit ad fidem ecclia gentium.

c **E**cet tibi q̄d agere d̄beas. **Q**ue respō **b** **T** obediēta ecclie meret desiderij sui effectuz vñ. **M**ilier magna ē fides tua: si. ti. sī petisti. dit: **Q**uicq̄d p̄cepis faciā: d̄scēdit q̄ i areā et fec̄ oia q̄ sibi ip̄auerat so cr̄ sua. **C**ūqz cōedisset booç et bibis set et fact̄ eēt hilario: issetqz ad dor

Tacerum. **m** iēdū iux archenū māipulor̄ ve nit abscondite: et discoopto pallio a **a** **T** q̄ mūdo tenebris errori inuoluto ecclie cele rem fidem ostendit nobis imitādam.

p edibus ei⁹ se p̄iecit. **E**t ecce nōcte iā media expauit hō et vturbat⁹ ē: vi **s** **a** **T** ecclēsā. **b** **H**ūilit icarnatiōis sacramētū ditqz m̄lierē iācētē ad pedes suos et veneratē. **a** **T** p̄s. **b** **T** ḥōfessionē ecclie expetit ait illi: **Q**ue es: illaqz r̄ndit: **E**go sū e **T** ecclia sīsi et p̄tētōis xp̄i gr̄az an oia d̄siderat d̄ ruth acilla tua. **E**xpāde palliū tuu⁹ et sup famulā tuā: q̄ pp̄inqū es. **E**t **s**

a **T** qua tibi p̄lules idolatriā deiecisti. **Ille: bñdicta es inq̄t a dño filia et p̄d̄ h̄** **T** q̄ post q̄ ad xp̄m v̄cisti stans p̄seuerasti. **r̄e m̄iscđiam posteriore supasti: q̄ si k** **a** **T** hereticos vel scismaticos q̄ nō habēt matu es secura uiuenes paupes siue diu ritatē consili⁹: q̄ semp instabiles et incerti tes. **M**oli ḡ metuere: h̄ q̄cqd dixeris **a** **T** petite et accipit⁹: q̄rite et inuenit⁹: q̄cqd si des recte petit xp̄i benignitas concedat.

m ihi fāciā tibi. **S**cit ei ois pp̄ls q̄ ha

m bitat itra portas v̄rbis meę m̄lierez

T q̄ fidelib⁹ firmū p̄suasū ē q̄d ecclia x̄tūtū bñ plēa sit. d̄ q̄ d̄: **M**ulierē fortē q̄s inuenit⁹ te et vtūt̄. **N**ec abnuo me pp̄iquū: sed ē alius me pp̄inquier. **Q**uesce n̄ hac nocte: et facto mane: si te voluerit p̄piqtat̄ iure retiere: bñ res acta est. **S**in aut̄ ille noluerit absqz vlla dubitatione ego suscipiam te: viuit dñs. **B**ormi v̄sq̄ mane. **B**ormiuit o **a** **T** q̄ i spe incarnatiōis req̄scēs patiēter expe itaqz ad pedes ei⁹ v̄sq̄ ad nōcti ab cravt donec recederent tenebre infidelitatis. **f** sc̄essū. **S**urrexit itaqz anq̄ homiēs q̄ cogserēt se mutuo: et dixit booç: ca r

a **T** ne q̄ras laudē d̄ tua p̄uersatōe. vñ: **L**ū fac elemosy. nesciat sinistra tua q̄d faciat dē. tua. ue ne q̄s nōuerit: q̄p̄ huc v̄nerit: et rur a **T** dilata fidē tuā. **b** **T** opeerece q̄s p̄ce corde sū: expāde iāt p̄allū tuū quo op̄it et tene v̄traqz māu q̄ extēdēte et te

Nico.de lyra

nebat extremū vest⁹ sue sup sp̄sā. **A**lij at̄ dicūt q̄ cū h̄ curialē petebat p̄sumati onē m̄rimoniū p̄m q̄ erat edocta a socrū sua: p̄p̄ q̄d booç habuit eā totalē excusa tā. **P**icūt ei hebrei q̄ ruth dixit p̄i ipsi booç: p̄m q̄ eā socr̄ sua docuerat: socrus mea et ego ncē h̄m v̄dēre hereditatē q̄ fuit elimelech et filioz ei⁹: et tu es xp̄in qu⁹ ad quē p̄tinet redēptio: vt h̄ Leui. p̄x. **E**t ideo accipe hereditatē et me per dñs i v̄xore ad suscitādū nomē d̄functi i hereditate sua. et sic dixit: f **Q**uia p̄p̄. es. **A**d quē spectat redēptio here ditat̄: et suscitabo semis p̄m duplice le ge p̄allegatā. et h̄ dictū cōsonat ei q̄d se ca. booç dixit: Partē agri v̄dit noemi. g **E**t ille. hic p̄nr ponit ip̄i booç r̄o nabilis r̄nlio. et sc̄o curialē emissio ibit. **S**urrexit itaqz. Circa p̄m d̄: b **B**e niedicta inq̄t es. Et i h̄ oñdit q̄ ipa erat sine culpa rōne p̄dicta: et cū h̄ oñdit ei⁹ affectū bonum di. i **E**t p̄orē mi. **P**riorē miscdiaz vocat: q̄ bñ ie habuerat ad v̄z suū v̄luētem: et ad socrū suā si cut audierat booç a narratib⁹: vt ptz. s. h̄. ca. **S**c̄daz at̄ vocat bonū affectū quem h̄ebat ad suscitādū nomē defuncti q̄ m̄ri moniū. et hec vocat maior p̄ma: q̄ maior miscdia ē bñ se h̄re ad aliquē post morē ei⁹ q̄n nō p̄t se iuuare q̄ dū adhuc viuit et q̄ ipa ruth moueret amore plis et nō libidis oñdit di. k **Q**uia nō es se. q̄rēdo eis p̄iūgi i m̄rimonto: lz me senē i cui⁹ copla nō ē tal̄ delectatio. l **A**lioli ḡ metuē. de m̄rimonio tibi affuturo. m **S**c̄it ei ois po. q. d. ex fama bo nitat̄ tue pat̄ essem te accipe: lz n̄ possū h̄ licite abloz p̄pinqzcessio. iō sb̄dit: n **S**z ē ali⁹ me pp̄i. **I**ste p̄pinqz est cui⁹ nomē n̄ exp̄mit eo q̄ noluit susci tare semē fri suo defucto: p̄p̄ q̄d fuit idī gn̄ noīari. Elimelech enī marit̄ noemī et p̄r̄ isti⁹ booç fuerūt frēs: et sic uno ḡdu alē p̄cedebat eum. o **D**ormi v̄l qz ma. dormiuit itaqz. et i h̄ ptz p̄tēnia tia v̄triusqz. p **S**urrexit itaqz. hic p̄nr̄ describit ip̄i ruth curialē recessus seu emissio. et p̄mo ex pte ip̄i ruth. et hoc cū sb̄dit: q **A**liqz hoies se cogno mutuo. nolebat em̄ ab hoib⁹ videri in illo egressu ne mala suspicio de ipa et bo oç habereft. **S**c̄dō ex pte ipsius booç: q̄ monuit eā de fama v̄triusqz huanda. di. r **A**liae ne q̄s nouē. t̄c. et q̄ noluit eā redire vacuam. ideo subditur:

* **D**ensus
* t **P**lota locū. s. in q̄ dor. booç p̄ quē xp̄s significat. loc⁹ aut̄ in q̄ xp̄us: dor. sōno morē: ē ipa crux sc̄tā. loc⁹ autē istū notare: est xp̄i passionē deuote cō siderare. t **E**t discoopies tū. ps p̄dū ē iferior: iō p̄ ipaz hūanitas xp̄i signifi cat. Per hāc ḡ discooptionē significat q̄ passio n̄ cōpetit xp̄o n̄i p̄m hūanitatē et h̄ firmū sōde tenere ē a pte pedū disco opire. t **E**t p̄ijcies te. p̄ continuatio nē affectuose cōpassiōis: et q̄m tal̄ p̄sona xp̄o p̄iūcta p̄ gr̄az d̄siderat sibi p̄iungi p̄ gliaz. iō dicit q̄d sb̄dit: t **E**xpāde pal.tuū t̄c. Per q̄d significat glia ce lest̄. **E**sa. lx. a. Palliū laudis p̄ ipū me roris. Hoc enī palliovestiū illi q̄d p̄tā luctū vite p̄nt̄ diluunt̄. Prop̄t̄ q̄d dicit sal. **D**at. v. a. B̄t̄ q̄ lugēt: q̄m ip̄i p̄olabūt̄. t **Q**uiesce hac no. t̄c. Per h̄ p̄bū booç significat r̄nlio xp̄i persone p̄dicto mō ip̄m desiderati. i. nocte p̄nt̄ se culi p̄seuera i statu ḡe v̄sq̄ mane futuri in quo oia

Sa M̄esus est. qz iuxta capacitatez
intellect⁹ tribuit pfecte opatiōis mo-
dus: vt ir⁹ t̄ sor⁹ diteſ duō mūere.
senari⁹ qz nāer⁹ hec significare pōt:
qz dñs. vi. erate hordeū leg⁹ spūaliē
stellect⁹ pcessit ecclie gentiū.

Ascēdit g. La. III
booç. Quia i viginis al-

uo in q appareret/carnez
sumebat. De hac porta d: Porta h

clausa erit t̄ no apieſ: t̄ vir nō trāſi.

qz dñs de līſt līggressus ē p ea.

Declina pau. qz xps iudeis

vidit legē pſtitutaz corporalē: t̄ ad se

declinare iuſſit: qz eā ad dispēſatois

sue mysteriū testificandū inclinavit.

Alli⁹ vidit ppinqū pterire cū pcur-

ſoris ſui adiuētū: quē more hūane vi-

te pperare pſperit: t̄ ad officiū pcur-

ſoris miſericordiē puerit. d. Co-

cūt⁹ eſt ad p. Louenies legiſpitos

p̄t̄ agri noemi ad emēdū obtulit cū

p̄t̄ plebis q̄ apparetē iā grā reman-

lit ad ſaluadū mḡis synagogę oſtē

dit vt inſirmitatē ſuā agnoverit: et b

q̄ ip̄i neqr̄ vero medico faciēdū co-

mitterit. Un leproſis d: Hte oſtēdi-

te vos ſacerdotib⁹: t̄ cū tr̄t̄ mūdati

sūt. e. Ut lufcites no. p. r̄c.

Significat nō altiaz poſſionē ple-

bis q̄ copulationē ecclie in cōiugiu-

xpi: q̄ lufcitauit antiquū nomē filij

dei qd̄ i initio habuerūt ſcti. An vi-

dētes filij dei filias hoūm r̄c. t̄ Lu-

cas dicit adā ſiliū dei quē i ecclia gē-

tū p̄ gram dei lufcirauit. vñ: Dedit

eis p̄t̄ ſi. dei ſie. r̄c. Hoc nomē in

natiōib⁹ leg⁹ lufcitate non

potuit. Si aut̄ h ad iohem baptiſtaſ

reulerit iuuenes eū cedētē iure xpi

qz. t̄ dicētē: Ego baptiſo i aq̄: me

dī aut̄ v̄m ſterit quē vos nescit: cu-

lus nō ſu di. ſol. cor. cal. ei⁹. Et alibi:

Ego nō xps: ſz miſſiſ ſuz an eū. q̄

habet ſpōlam/ſpōlū ū. Cedit qz lex

euāgelio. Lex em̄ ſubitrauit vt abū-

daret deliciū. Abi aut̄ abūdauit de-

liciū ſupabūdauit t̄ grā. Reproba-

tlo qd̄ ſi pcedēt̄ mādati p̄t̄ inſir-

mitaiē ei⁹. Introductio vñ melioris

ſpei p̄ quā p̄imam⁹ ad deū ſit p ie-

ſu xpm. f. Soluebat hō calcia-

mē ſuū. r̄c. Calciamētū velame ē

mysterioz. Lex vñ de pede ſuo cal-

ciamētū ſoluit: t̄ xpo dedit: qz ſacra-

mētā p̄ mḡos p̄pli maniſtare nō

poſtuit: ſz xpo h faciendū reſeruauit.

Jobes ḡ ſibi ſz xpo calciamētū vē

dicauit: qz ſoli xpo ſpōlaz cōpetere i

tellexit. vñ ait: Nō ſu dign⁹ ſoluerē

ni. De ly. L corrigiaz

* a. T̄ M̄esus ē r̄c. In hebreo

h̄. Seb hordea. i. ſex mēſuras hor-

dei: h̄ cui⁹ qntitat⁹ fuerit nō expiat⁹

t̄ ex circūſtatia text⁹ h̄ q̄ n̄ ſuerit ml̄

t̄ magne: t̄ q̄ ſtinebat itra palliū

h̄: ruth: t̄ q̄ ip̄a ſola portauit ſup

caput ſuū totū ſil̄ vſq̄ ad ciuitatez: et

vſq̄ ad domū noemi. Dic at̄ h Rab

bi Sa. q̄ iſte ſex mēſure fuert signū

t̄ pſiguratio ſex bñdictionū dei q̄ fu-

ture erat ſuper messiam naſciſuz de-

ruth p̄ dauid t̄ genealogiā regiā: ſz

q̄ d: Sa. vi. a. Egrediet̄ v̄ga de ra.

lef. r̄c. Seq̄. Et req̄eſet ſu. eū ſpūs

dñi: ſpū ſapie t̄ itellect⁹: ſpū ſilij t̄ fortitudiſ: ſpū ſcie t̄

timor⁹ dñi. Q̄ at̄ iſratatiō noſtra iſterponit: t̄ pietat⁹: nō

est in he

nete: mēſus eſt ſex modios hordei / t̄ a
a T̄ odita. s. xpi doatiōib⁹ t̄ vñtu ornata fructib⁹
poſuit ſup eā. Q̄ue portās ingressa
eſt ciuitatē: t̄ venit ad ſocrū ſuā/ q̄ di
a T̄ magnalia dei. s. vt eccliam p̄miſiuaz puocat
xit ei: Quid egisti filia? M̄arrauitq̄

ad laudē: vel ſynagogā ad pueriſiōnē.

ei oia que ſibi feciſet hō / t̄ ait: Ecce

sex modios hordei dedit mihi/ et ait:

a T̄ fiducialif p̄miſiſ ecclia: qz ſitas nō ceſſabit i

plerē p̄miſia q̄ ait: q̄ crediderit t̄ ba. ſue. ſal. r̄c.

b T̄ p̄miſiuā eccliam vel ſynagogā.

M̄olo vacuā te reuerti ad ſocrū tuā.

Bixitq̄ noemi: Expecta filia donec

videam⁹ que res exiū habeat. Neq̄

em̄ ceſſabit hō niſi cōpleuerit qd̄ lo-

cūt⁹ eſt ad p. Louenies legiſpitos

p̄t̄ agri noemi ad emēdū obtulit cū

p̄t̄ plebis q̄ apparetē iā grā reman-

lit ad ſaluadū mḡis synagogę oſtē

dit vt inſirmitatē ſuā agnoverit: et b

q̄ ip̄i neqr̄ vero medico faciēdū co-

mitterit. Un leproſis d: Hte oſtēdi-

te vos ſacerdotib⁹: t̄ cū tr̄t̄ mūdati

sūt. e. Ut lufcites no. p. r̄c.

Significat nō altiaz poſſionē ple-

bis q̄ copulationē ecclie in cōiugiu-

xpi: q̄ lufcitauit antiquū nomē filij

dei qd̄ i initio habuerūt ſcti. An vi-

dētes filij dei filias hoūm r̄c. t̄ Lu-

cas dicit adā ſiliū dei quē i ecclia gē-

tū p̄ gram dei lufcirauit. vñ: Dedit

eis p̄t̄ ſi. dei ſie. r̄c. Hoc nomē in

natiōib⁹ leg⁹ lufcitate non

poſtuit. Si aut̄ h ad iohem baptiſtaſ

reulerit iuuenes eū cedētē iure xpi

qz. t̄ dicētē: Ego baptiſo i aq̄: me

dī aut̄ v̄m ſterit quē vos nescit: cu-

lus nō ſu di. ſol. cor. cal. ei⁹. Et alibi:

Ego nō xps: ſz miſſiſ ſuz an eū. q̄

habet ſpōlam/ſpōlū ū. Cedit qz lex

euāgelio. Lex em̄ ſubitrauit vt abū-

daret deliciū. Abi aut̄ abūdauit de-

liciū ſupabūdauit t̄ grā. Reproba-

tlo qd̄ ſi pcedēt̄ mādati p̄t̄ inſir-

mitaiē ei⁹. Introductio vñ melioris

ſpei p̄ quā p̄imam⁹ ad deū ſit p ie-

ſu xpm. f. Soluebat hō calcia-

mē ſuū. r̄c. Calciamētū velame ē

mysterioz. Lex vñ de pede ſuo cal-

ciamētū ſoluit: t̄ xpo dedit: qz ſacra-

mētā p̄ mḡos p̄pli maniſtare nō

poſtuit: ſz xpo h faciendū reſeruauit.

Jobes ḡ ſibi ſz xpo calciamētū vē

dicauit: qz ſoli xpo ſpōlaz cōpetere i

tellexit. vñ ait: Nō ſu dign⁹ ſoluerē

ni. De ly. L corrigiaz

* a. T̄ M̄esus ē r̄c. In hebreo

h̄. Seb hordea. i. ſex mēſuras hor-

dei: h̄ cui⁹ qntitat⁹ fuerit nō expiat⁹

t̄ ex circūſtatia text⁹ h̄ q̄ n̄ ſuerit ml̄

t̄ magne: t̄ q̄ ſtinebat itra palliū

h̄: ruth: t̄ q̄ ip̄a ſola portauit ſup

caput ſuū totū ſil̄ vſq̄ ad ciuitatez: et

vſq̄ ad domū noemi. Dic at̄ h Rab

bi Sa. q̄ iſte ſex mēſure fuert signū

t̄ pſiguratio ſex bñdictionū dei q̄ fu-

ture erat ſuper messiam naſciſuz de-

ruth p̄ dauid t̄ genealogiā regiā: ſz

q̄ d: Sa. vi. a. Egrediet̄ v̄ga de ra.

lef. r̄c. Seq̄. Et req̄eſet ſu. eū ſpūs

dñi: ſpū ſapie t̄ itellect⁹: ſpū ſilij t̄ fortitudiſ: ſpū ſcie t̄

timor⁹ dñi. Q̄ at̄ iſratatiō noſtra iſterponit: t̄ pietat⁹: nō

est in he

est in hebreo. Ex hoc autē dicto Rab. Sa.

duo habent. vñ ē p ſcripturave. le. nō ſolū

exponēda ē historice: ſz etiā aliqñ mystice.

Olo.ordi.

E corrigā calciamēti ei^o. a **T**estes vos in. **S**ic christ^r ex vtroq^r testamēto testes hz sufficiētes q^r pplm gētū quē deca log^r iā finit^r spūalit^r secundare nō potuit: ipse semie hbi secū dānit oia possidēs q^r priores & posteriores. habuerū sancti. b **E**t maiores natu rē. **I**st. **D**e cōtēplatiōl^r habēs certa i intelli gētā vitat. **A**n: **R**achel bona facie & pulchra specie quā amat ois pie studio sus: & ppē hāc fuit laban qui interptā tur dealbatio: quā cōparat grē dei q^r di cit: **N** si fuerint pctā nrā sicut phenicū tāh nix dealbabunt. e **T**ua. Actio huīs vite in qua viuimus laboriosa ē ex fide & incerta: quo exitu puehiat ad vtilitatē eoꝝ quibus consulere volum^r **I**psa ē lia prior: vro: iacob q^r infirmis oculis fuisse memorat. f **P**hares r̄. Quia gentilis ppls grām tenuit et in partu fratrē q^r prior manū emiserat/ pcessit. Isrl' enī in ope legi p̄i manū emisit & ea pphetarū & ipsi p̄i cruce polluta retraxit. **V**oltea vō ppls geniū prupit: vt essent p̄mi nouissimi & no uissimi primi. **T**hamar q^r cōmittēs v̄ amaritudo interptāf. **E**cclia enī gētūz & noīe & habitu q^r fuit in idolatria sedā & amara: in penitētia fit dulcis et pul chra. g **E**lt cō ci. & pare. Semper ecclia spūlci munere secundat: & alijs ad lucc ppetuaz decedētib^r succedit vt xpianū nomē maneat i eternū: & mater sc̄issima de noua progenie i senectute sua isolationem habeat. Decedētibus q^r p̄iarchis & pphetis: successerit euā geliste & apli. vnde: Pro p̄ib^r tu. nati sūt tibi si. h **D**e nru em. Murus synagoge gētī ecclia ē q^r nupsit xp̄o de synagoga nato. Quē. s. p̄ legē gignere nō potuit p̄ pphetie mysteriū suscepū sub lenamie figuraz portab occultuz & nutrīs fungebat officio: q^r m̄ris ca rebat p̄ulegio. i **M**ltō tibi me. **D**ltitudinē. s. eoz q^r i ve. te. legis doctrina nutriebant. q. s. nō crediderunt h̄bū dñi & imolauerūt filios suos & filias demoniis: & tandem xp̄m occiderūt & aplos psecuti sūt. k **E**t nutricis r̄. Spūal p̄apia generatiōl^r demōstrat. Obeth enī h̄bil interpretat. **I**sai i solū sacrificiū vel incēsū. **D**avid manu fortis v̄ desiderabil. Qui enī strēnue deo fuit sacrificiū illi gratū & suauissimū odoris incēsuz p̄ opa v̄tutū & orōnis studiū sp̄pendit. **S**ic^r roborat^r fide & deuotio desiderabil & deo placet. l **C**licine aut. Celoꝝ v̄tutes q^r gaudet i fecunditate ecclie & vocat nomē ei^r obeth. i. seruientib^r quē supno regi secū seruire desiderāt. m **T**he sunt ge. Decē sunt generationes filij iude v̄lq^r ad dauid. **E**nde cognoscis quia totius diuine intentio legis ad christum tēdit qui natus est de semine dauid ut illius aduentum predicit et legis perfectio nem in eo manifestet. **F**inis enim legis christus: ad iusticiam **Nico.de lyra**

* q^r mulier defuncti soluebat calciamentū illud: & spuebat i faciē illi^r nolētis suscitare semē defuncti. **H**z h̄ erat qn̄ mulier coueniebat eū corā judicib^r & ille recusabat eā accipe. **H**z qn̄ ale p̄pinq^r p̄ueniebat eū: sic fuit i p̄posito: tūc ipsemēt solue bat: ideo

Ruth La. IIII Nico.de lyra

bat: iō sudit: **D**ixit ḡ booc p̄pinq^r r̄. a **A**t ille maiori. na tu. **H**ic p̄n̄ describit^r vroris acceptio: vbi ad maiore solēnita te booc dixit: b **T**estes vos in q̄t est. h̄ enim dixit booc ad maiore certitudinē facti. c **F**aciāt dñs r̄. q^r filii earū faci sūt capita. xii. tribuū isrl̄: p̄ponit aut rachel ip̄e lie: licet eē minor q^r fuit p̄ma & p̄ncipal vro: ip̄ius iacob: vt h̄ Deñ. xxix. q^r in illā p̄mo cō sensit: lz alia sibi fraudulēter supposita fuerit. d **F**iatq^r domus tua r̄. **H**oc exp̄lit q^r genealogiā ip̄i dauid inchoat a phares postea cū dr: h̄e sūt generatiōes phares r̄. e **L**ulit itaq^r booz ruth r̄. videt q^r fece rit h̄ inhibitiōē dñi de ducēdis alieni genia m̄lierib^r: vt h̄ Deñ. vii. Dicen dū q^r illa inhibitiō fuit facta ne p̄ vroxes alienigenas filij isrl̄ traherent ad idola triā. **I**sta āt ruth iā erat p̄usa ad fidē et cultū vni^r dei & p̄ bonā vitā in h̄ firma ta: vt ptz ex p̄dict^r: pp̄e qd dicta inhibitiō n̄ h̄ebat h̄ locū. **H**z maalō & chelion nō videnſ excusari a dicta trāgressiōe: q^r cepeſt vroxes moabitidas aīq̄ eēt p̄use ad fidē & cultū vni^r dei: qd videſ ex h̄ q̄ orpha rediūt ad deos suos: vt dīctū fuit. s. i. ca. & p̄ h̄ noemi suadebas ip̄i ruth s̄l̄ reuerti: q^r n̄ fecisset si aī cōuersa fuisseſ: q^r n̄ sualisset ei apostata/ re a fide & cultū vni^r dei veri. f **I**n gressusq^r ad eā. **H**ic p̄n̄ describit pl̄is p̄ceptio: cū dr: g **E**t dedit illi dñs vt cō. r̄. **A**n videſ q^r nō solum trātū nature: lz cū h̄ grā naturā iuuāt eo q̄ ita cito p̄cepit d̄ hōte iā sene. Et h̄ fuit p̄cessuz a dñō: q^r booz accepat ruth ex frāt̄na charitate ad suscitandū semē defuncti i sua hereditate & ex obediētia leg: q^r ad h̄ iducit Deñ. xv. h **D**ixerūtq^r **I**n gressusq^r ad eā. **H**ic p̄n̄ ponit plebis p̄gratulatio & grārūactio: cū dr: **B**ndictus dñs r̄. i **A**lt voca. no. ei^r in isrl̄. q^r fili^r sic nat^r dicebaſ fili^r defuncti. lz alio noīe vocareſ: sic iste vocalē ē obeth nō elimelech aut maalō. k **E**t multo tibi melior ē r̄. **H**ypbolica est lo cutio ad p̄gaudēdū ip̄i noemi. v̄l q^r me ll̄ erat ei h̄re vnu nepote de p̄re diuite & potētē q̄ septē filios de p̄re paue: q̄ lis fuit elimelech in fine: vt dictū fuit. s. i. ca. **C**efā patēt vſq^r ibi: l **S**almō genuit booz. Tres fuerūt booz sibi succedētēs h̄ cōprehēsi sub vno noīe: si cūt dictū est. s. i. ca. * sta potest intelligi qui natus fuit aī christū & prius predicauit: vt nō solum a vulgaribus hominibus sed etiā a nota bilibus psonis ludeorū christū esse cre debaſ: ppter qd de hierusalē metropoli ciuitate miserūt nūcios solēnes. s. la cerdotes & leuitas ad interrogandū si ip̄e esset xp̄s & p̄ psequēs ecclie sp̄sus J̄oh. i. **I**pse vō iohannes cessit iuri p̄ pinquitatē qd sibi credebāt inesse dicens: Non sum ego christus. vt ibidez habetur. Et similiter. iij. ca. vbi idem rep̄licauit & adiunxit qui habet sponsam sponsus est. vbi ostendit se nō esse sponsū ecclie sed amicū sponsi. & sic ostēdit māifeste q̄ ecclia erat reseruāda christo sicut sponsa: & christus qui per booz intelligitur sicut dictum est. s. eam ac cepit sponsam. Per hoc autem q̄ ex generatione booz ex ruth deducitur genealogia regalis: cū dicitur: t **H**ic est pater isai r̄. significatum fuit q̄ illi qui per fidem generant ex christo et ecclia & nō aliū in celesti gloria sunt regnaturi. qd nobis concedat ille qui est benedict^r in secula seculoz. Amen.

Explīcīt liber Ruth.

S omni credenti ante legē ergo iacob de incarnatione christi alt: Non auferes sceptrū de iuda & dux de semore eius donec veni et q̄ mittēdus est. Ad dauid aut: q̄ christ⁹ de semine iuda dictū est: De fructu vētris tui ponā sup sedē tua. Patet ḡ oīm p̄pha rū & priarchaz oraculū p̄tinere ad dispēsatōez dñi nr̄i iesu xp̄pi.

H I finti et duas litteras t̄c. Hebrew. xxij. lit- teras habet s̄m numerū librorū suoꝝ. Mā. xxij. lib- bros habet: videlicet. v. libros moysi. viij. p̄phe- tarū: t̄. ix. agiographoz: id ē sancta scri- bētū. Aicer q̄dē. xxiij. esse dicat: Ruth accipies librū: cū sit pars libri Judiciz: & lamētatiōes Hieremie similiter p̄ se accipietes. Scindū aut̄ est tres esse lin- guas p̄ncipales. s. hebreā: grecā & latina. Hebrew. xxij. lras habuit. grec a. xxij. latina lingua media in̄f has duas. xxij. Et ip̄ syr & chaldei eodē sono: id est ea- dē, p̄nūciatiōe. xxij. elemēta habet sicut hebrei: sed diuersis characterib⁹. i. figu- ris. b Samaritani aut̄ pen. t̄c. Samaritani q̄ deū & idola colebant sit. Samaria ciuitas fuit quondā decē tri- buū metropolis: qbus ī captiuitate du- citis a salmanasar rege assyrioz: ne ter- ra in solitudinē redigereſ missi sūt ex di- uersis gētib⁹ q̄ illas incolerēt. Inde ap- pellant̄ samaritani a samaria metropo- li ciuitate: q̄ vez deū simul & falsos de- os colebāt. c Totidē. i. xxij. apicib⁹. i. sumitatis lras. d Elias lras t̄c. s. q̄ sint ille q̄s moyses inuenit: qb⁹ nūc iudei vtunt. e Idē charakte- reg. i. eedē littere f Supputatio. id est nūeratio. g Celsu mystice. i. q̄l p̄ illas lras q̄ numer⁹ significat: cen- sus leuitarū annotabat. h Tetra- grāmaton. i. q̄tuor lras. Qd nomen lscriptuz erat in lamina aurea: q̄ erat in frōte pontificis q̄n acceſdebat ad sacri- clū: de q̄ scriptū est: Fecerūt laminā: scri- pserūtq̄ in ea p̄ q̄tuor lras nomen dñi qd interptat̄ ineffabile. Mō. p̄ fari s̄z p̄ diffiniri vt est: q̄ minime possit. Iſe he- sit: he:ioth: hebh: vau. Et hec interptā- tio he iste: ioth principium: hebh passio: vau dō vita. Iste principiū passiōis vite. i Antiquis litteris. Moysi: q̄s nūc nō habet hebrei. Notādū est aut̄ hebreos ideo lris q̄s esdras inuenit vt: q̄ faciliori sono & l̄atura enūcian̄t: & a sinistra in dexterā: sicut & latine scribi- tur. Mosaice dō difficiliori: & a dextera in sinistrā scribebant.

¶ D̄ q̄ diuer-

Expositio Brito.

Incipit expositio fratris Britonis ordinis minorꝝ sup̄ plo- gū sancti Hieronymi galeatū.

C Igintidas litteras t̄c. In isto plogo v̄sa- tur int̄ctio Hieronymi circa qnqz. Primo em̄ i- tēdit ostēdere nūez librorū veter̄l testamēti. Et hoc facit dupliciter. s. p̄ lras & figuraz. Per litteras em̄ hebraici alphabeti: & figuraz vete. te- stamēti ostēdit vigintiduos esse libros p̄ collati- onē numeri. & hoc facit in p̄ncipio istius plogi. Et s̄m figurā ī introductaz de Apocalypsi. cōputant. xxij. librī. vide v̄tra me- diū plogi. Secūdo catalogus librorū ponit: & in legē. p̄phas: & agiographa distinguūt̄ ibi: Prim⁹ apud eos liber t̄c. Ter- tio ostēdit p̄nūc plogi v̄tilitatē. s. vt sciam̄ librorū canonis & apo- cryphorū distinctionē ibi: Dic plogus scripturaz. Quarto ser- monē apostrophat ad lectorē. Et facit tria. Primo rogat ne ip̄ us int̄ctionē p̄uertat: dicēdo q̄ lxx. interptes reprehendere inten- dat ibi: Que cū ita se habeat t̄c. Deinde monet vt istius opis lectioni attēdat ibi: Lege ergo p̄mū t̄c. Ad vltimū p̄sulit ei vt cū alijs

cū alijs cōferat ibi: Verte si incredulus es t̄c. Quinto rogat paulam & eustochiū vt cōtra detractores eū p̄tegant cl̄peis orationū: q̄ nō vult verbis p̄tēdere p̄tra ip̄os ibi: Sz & vos famulas christi t̄c. a Viginti & duas lras t̄c. Ut cui- dēt̄ appareat qd̄ dicit in lra: Nota q̄ dicit Isido. in. i. ethy/ mol. Littere latine & grece ab hebreis vident̄ exorte. Apud illos em̄ p̄us di- cū est aleph: deinde ex cōsimili enūcia tiōe apud grecos tractū est alpha: id apud latinos a. Sz hebrei. xxij. elemē- tis lras s̄m veter̄l testamēti lib̄ros v̄t̄ tur. Greci dō. xxij. Latini aut̄ inter v̄trāq̄ lingua p̄gredieb̄tes. xxij. elemēta habent. Hebreoz lras dicūt a lege cepisse p̄ moysen. Syroꝝ aut̄ & chalde orū p̄ abāā. Unū cū hebreis & numero & sono cōcordat: sed solis characterib⁹ id est figuris discrepat. Propter h̄ dicit hic Hieronymus: Vigintiduo lras t̄c. i. vicina: q̄ ei assimilat ī sono & in numero lras. b Mā & ip̄i vi- uintiduo t̄c. id est formatiōibus lra- rū. c Et apicib⁹ discrepātes. i. titellis sive litteraz sumitatis. Samaria sicut ait Hieronymus in libro d lo- cis: ciuitas est regalis in israel q̄ nūc sebastē dicit: sed & om̄is regio q̄ circa eā fuit a ciuitate nomē accepit: & īde di- cūt̄ samaritani. Sz q̄re introducunt̄ hic: q̄ samaria decē tribuū regione de- structa a salmanasar rege assyriorū: et decē tribubus captiuatis & v̄tra mō- tes caspios collocatis: rex assyriorū ex diuersis gētib⁹ misit in samariā inco- las q̄ terrā colerēt ne ī solitudinē v̄te- ref: q̄ nesciētes legitima terre illi⁹ a be- stiis necabāt: qd̄ rex assyrioz cōperi- ens initō p̄silio misit ad eos q̄sdā d sa- cerdotib⁹ hebreoz q̄ docerēt eos legi- tima terre: illi aut̄ receperūt t̄m penta- teuchū moysi: & iō lras hebreoz adhuc i sc̄p̄ suis retinēt: & p̄p̄ h̄ introducunt̄ hic in testimoniuū nūeri lfarū. Sz post reuersionē iudeoz d captiuitate baby- lonica: in repatiōe bibliothece cōbusse a chaldeis Esdras q̄sdā nouas lras ī- uenit: et q̄sdā mutauit q̄ nimis asperē sonabat. & h̄ ē qd̄ seq̄t: d Certūq̄ ē es. scri. t̄c. Nabuchodonosor rege babylonis: vt h̄. iiiij. Regl. xxv. Et. ii. Paral. xxvi. e Et iſtauratiōē te. sub 30. i. Idre. vi. f Elias lras rep. qb⁹ t̄c. i. figure vel forma- tioes lras. Sic on̄lo nūero lras: desce- dit ad figurā vt on̄dat nūez librorū ve- testa. Sc̄dare in lris & figurā. Unū di- cit: g In libro d̄z nūerorū hec eadem supputatio. i. computatio.

h Sub leuita ac sa. cēlu. II. iiij. Cēleo cēles cēdere d̄r nūerare: & īde h̄ celus d̄r nūeratio. i. A Hystice osi. i. si- gurate: q̄ p̄ hūc nūez. s. xxij. daf̄ intelligi q̄ sacerdotes & leuite debēt intelligere vigintiduos libros ve. te. k Et nōmen do- mini tetragrāmaton q̄b̄sdā grecis vo. t̄c. Dictū ē su- pra q̄ post reparatiōē tēpli Esdras alias lras repperit: tamē v̄sq̄ ad tēpus illud samaritani & hebrei easdē lras habuerūt̄. Et hoc patet: quia Et nōmen dñi tetragrāmaton t̄c. Tetra- grāmaton interptat̄ quattuor litteraz. & cōponit̄ a terra qd̄ ē quattuor & grāma quod est littera. Et aut̄ nōmen dominī quod erat in lamina aurea que super thyaraz fronti p̄tificis siminebat Exo. xxvii. f. & quattuor litteraz scribebat. s. ioth: he- vau & hebh. Et s̄m Hiero. i. quadā epistola ad marcellā. Ioth interptat̄ p̄ncipiū. vau & he ista: hebh vita: & ē ita intelligēda in terptatio. Iste sc̄z xps q̄ p̄ legale p̄tificē figuraēt̄ est p̄ncipiū vite: id est actor vite spiritualis: sc̄licet per incarnationē & pas- sionē suam. Aliam interpretationē inuenies in postillis. l Sed & psalmi t̄c. Adhuc ostēdit q̄ vigintiduo littere sūt apud hebreos p̄ qnq̄ psalmos q̄ ap̄d ip̄os p̄ om̄es lras al- phabeti digerunt̄: t̄m in ep̄la quadam ad marcellaz non facit

* Hieronym⁹